

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

17 januari 2008

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Patrick Lachaert, Karlos Callens, Erik Matthijs, Jan Peumans,
Bart Martens en Jos Bex –**

betreffende de saneringsplicht voor afvalwater

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De Europese Unie vaardigde op 21 mei 1991 een richtlijn uit inzake de behandeling van het stedelijk afvalwater (hierna de Richtlijn Stedelijk afvalwater te noemen).

Deze richtlijn bepaalt hoe de lidstaten het stedelijke afvalwater moeten opvangen, behandelen en lozen, zowel voor het huishoudelijke afvalwater als het afvalwater van bedrijven.

Volgens de richtlijn zijn alle lidstaten verplicht om hun afvalwater op te vangen via een riolering, het water te behandelen en het pas te lozen wanneer het een bepaalde mate van zuivering heeft ondergaan. Vaak is daarvoor een dubbele zuivering noodzakelijk: een primaire (fysicochemische zuivering) en een secundaire (biologische behandeling). De richtlijn legt ook verplichtingen op aan de beheerders van de waterzuiveringsinstallaties. Zij moeten ervoor zorgen dat het water dat de installaties lozen, aan strenge criteria voldoet. De lidstaten staan zelf in voor de controles van deze installaties.

In Vlaanderen neemt de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) die taak voor haar rekening. Hiervoor controleert zij onder andere het inkomende en uitgaande afvalwater bij waterzuiveringsinstallaties, de mogelijke nadelige gevolgen van afvalwater op het milieu en de lozing van industrieel afvalwater door bedrijven.

Daarnaast vaardigde de Europese Unie op 23 oktober 2000 eveneens een richtlijn uit tot vaststelling van een kader van communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (hierna de Kaderrichtlijn Water te noemen).

De richtlijn heeft als doel tegen eind 2015 een ‘goede oppervlaktewatertoestand’ en een goede ‘grondwatertoestand’ te bereiken in alle Europese wateren. Dit houdt in dat de achteruitgang van de toestand van het oppervlaktewater en het grondwater moet worden voorkomen en dat de nodige maatregelen dienen te worden genomen om de toestand van het oppervlaktewater en het grondwater te beschermen, te verbeteren of te herstellen.

Dikwijls wordt verkeerdelijk gesteld dat alle afvalwater gesaneerd moet worden tegen 2015. Het is wel zo dat alle projecten zo moeten worden gepland dat eind

2015 een goede ecologische en chemische kwaliteit van het afvalwater kan worden vastgesteld.

De uitzonderingsbepalingen en het mogelijke uitstel met tweemaal zes jaar, opgenomen in de Kaderrichtlijn Water, kunnen hier worden ingeroepen. Daarvoor zullen alle nog uit te voeren projecten in een gebiedsdekkend uitvoeringsplan worden opgenomen. Dat plan legt de timing van alle projecten vast. Tevens legt het plan vast of de aanleg van de riolering of de bouw van een zuiveringsstation de verantwoordelijkheid is van ofwel het gewest ofwel de gemeente.

Zo wordt de scheidingslijn tussen de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsplicht definitief vastgelegd.

Om correct te werk te gaan, moeten de twee volgende principes gelden:

- De saneringsplicht en zijn uitvoering moeten een gelijke behandeling en realisatie kennen.

De saneringsplicht heeft verschillende aspecten, namelijk de saneringsplichtige, de saneringswijze, de daartoe bevoegde instantie, de bijdrageplicht.

Zowel privépersonen, openbare besturen als bedrijven moeten op dezelfde wijze en volgens dezelfde criteria aan de sanering bijdragen.

Ook de verschillende saneringswijzen moeten gelijk worden behandeld.

Het aansluiten op een riolering is immers niet overal evident. Soms zijn de kosten van aansluiting zo hoog dat er beter geopteerd wordt om het afvalwater te zuiveren via een individuele behandeling van afvalwater (IBA) of een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI).

Omdat het niet correct zou zijn dat personen of bedrijven (wat betreft hun met huishoudelijk afvalwater vergelijkbaar afvalwater) die niet kunnen aansluiten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI), op een andere wijze behandeld worden dan zij die aangewezen zijn op een KWZI of IBA, moet ook hier het gelijkheidsprincipe worden gehanteerd.

Ten slotte speelt ook de bevoegdheid over de saneringsplicht. Zowel de gemeenten als het gewest moeten gelijk worden behandeld.

- De saneringsplicht moet op een operationeel en financieel realistische wijze worden uitgevoerd.

Het is onmogelijk om tegen 2015 alle afvalwater operationeel te saneren, en ook de saneringsplicht is op een zo korte termijn niet te financieren. Niet enkel om financiële redenen (de zeer hoge kostprijs van de gemeentelijke en de gewestelijke saneringsplicht), maar ook om operationele redenen dringt zich wellicht een verlenging van de uitvoeringstermijn op.

Voor de gespecialiseerde firma's die in deze sector aan het werk zijn, is de werklast zeer hoog. Het is niet realistisch om voor 2015 alle rioleringsfaciliteiten, die momenteel in Vlaanderen beschikbaar zijn, op basis van de opgelegde normen te herinrichten of er nieuwe te bouwen.

Er is onduidelijkheid betreffende de juiste invulling van het begrip 'goede waterkwaliteit' in de Richtlijn Stedelijk afvalwater en de Kaderrichtlijn Water. Het past dan ook vóór alles om hierover verduidelijking te krijgen. Pas dan kan worden geëvalueerd of Vlaanderen over voldoende investerings- en marktpotentieel op dit vlak beschikt om deze invulling binnen de gestelde termijn te realiseren.

Verder moet ook met de geleverde inspanningen van bepaalde gemeenten rekening worden gehouden. Wanneer een financiële doorlichting wordt gemaakt, mogen de gemeenten, die al heel wat financiële inspanningen op het vlak van de waterzuivering hebben geleverd, daarvoor niet benadeeld worden in vergelijking met gemeenten die nog nagenoeg aan de start staan om aan de doelstellingen van de Richtlijn Stedelijk afvalwater te voldoen. De gegevens daarover zijn bij de VMM voorhanden.

Om de gemeentelijke saneringsplicht, die volgens een gedetailleerde berekening een 6,9 miljard euro bedraagt, financieel realistisch te maken voor de gemeenten en ook de taakstelling, zoals door de hierboven genoemde Europese richtlijnen bepaald, vlugger uit te voeren, is het wenselijk dat het Vlaamse Gewest een groter deel van de saneringsplicht op zich neemt.

Er wordt dan ook voorgesteld om de gemeentelijke saneringsplicht te wijzigen in die zin dat zij met 25% wordt verminderd. Dat betekent dat

de gewestelijke saneringsplicht, waarvan de uitvoeringskosten momenteel nog 0,7 miljard euro bedragen, worden verhoogd met 1,7 miljard euro zodat de totale gewestelijke saneringsplicht 2,4 miljard euro bedraagt.

Wanneer dit bedrag van 2,4 miljard euro over een realistische investerings- en financieringstermijn wordt gespreid, namelijk 20 jaar, kan het gewest deze extra last dragen.

Deze overdracht van een deel van de gemeentelijke saneringsplicht (25%) mag zich niet beperken tot een financiële oefening, ook het economisch en ecologisch beste rendement van de waterzuiveringsinfrastructuur die al in opdracht van het gewest werd uitgevoerd, moet worden nagestreefd. Het is dan ook passend dat de gemeenten de verplichting wordt opgelegd om de in hun opdracht uit te voeren infrastructuur bij voorkeur op die bestaande infrastructuur in opdracht van het gewest, te laten aansluiten om tot een functionele waterzuivering binnen de gemeentelijke saneringsplicht te komen. Indien de gemeente in dezen niet optreedt, kan het gewest ambtshalve en op kosten in de plaats van de gemeente optreden.

Het is wenselijk de overheid te belasten met de plaatsing en de uitbating van de IBA's. Het is niet alleen noodzakelijk dat een conform verklaarde IBA vakkundig wordt geplaatst, zij moet ook regelmatig en duurzaam worden geëxploiteerd.

Patrick LACHAERT
Karlos CALLENS
Erik MATTHIJS
Jan PEUMANS
Bart MARTENS
Jos BEX

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° de gedachtewisseling op 8 november 2007 met vertegenwoordigers van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) over de SERV-aanbeveling van 12 september 2007 over de kostenterugwinning van waterdiensten;
- 2° de hoorzittingen in de commissie Leefmilieu van het Vlaams Parlement over de implementatie van de Richtlijn Stedelijk afvalwater, op 8 november 2007, 6 december 2007 en 10 januari 2008 met vertegenwoordigers van Samenwerking Vlaams Water, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vlaamse Milieumaatschappij, de nv Aquafin, Vlario (Vlaamse Rioleringen), de Bond Beter Leefmilieu en Infrac (Interlectra, Iveg (Intercommunale voor Energie) en WVEM (West-Vlaamse Energie- en Teledistributiemaatschappij));
- 3° het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid;
- 4° het besluit van de Vlaamse Regering van 10 maart 2006 houdende de vaststelling van de regels voor de scheiding tussen de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsverplichting en de vaststelling van de zoneringsplannen;
- 5° de Europese richtlijn van 21 mei 1991 inzake de behandeling van het stedelijk afvalwater, hierna de Richtlijn Stedelijk afvalwater te noemen;
- 6° de Europese richtlijn van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader van communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, hierna de Kaderrichtlijn Water te noemen;

– overwegende dat:

- 1° het technisch en financieel onmogelijk is om tegen 2015 alle afvalwater te saneren;
- 2° het wenselijk is een realistisch tijdschema aan te houden en de werkzaamheden ter uitvoering van de sanering van het afvalwater te spreiden over een ruimere periode;

– vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° snel duidelijkheid te verschaffen rond de exacte invulling van de doelstellingen van de Richtlijn Stedelijk afvalwater en de Kaderrichtlijn Water; op basis daarvan de noodzakelijke investeringsinspanningen inzake riolering en zuivering af te leiden en die investeringsopgave te toetsen aan het technisch en fysisch haalbare potentieel en het marktpotentieel (de mogelijkheid van de markt om de invulling binnen de gestelde termijn uit te voeren);
- 2° op basis van het bovenstaande, in voorkomend geval een gemotiveerd verzoek tot toepassing van de uitzonderingstermijnen, zoals bepaald in de Kaderrichtlijn Water, aan de Europese Commissie te richten;
- 3° een zo identiek mogelijke financiële behandeling van de gemeentelijke saneringsplicht als uitgangspunt te nemen, wat betreft de uitvoering van de infrastructuurwerken, zowel op privédomein als op het openbaar domein; wat betreft de saneringsplichtigen: individuele burgers en bedrijven die niet milieuvergunningplichtig zijn wat betreft hun met huishoudelijk afvalwater vergelijkbaar afvalwater; en wat betreft de wijze van saneren: door een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI), een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI) of de individuele behandeling van afvalwater (IBA);
- 4° op basis van de ervaring opgedaan met de proefprojecten inzake de uitvoeringsplannen te komen tot gebiedsdekkende (inter)gemeentelijke uitvoeringsplannen waarin de noodzakelijke maatregelen op het vlak van riolering, afkoppeling, infiltratie alsook de realisatie van IBA's worden opgenomen en geprioriteerd.
- 5° de lokale actoren te ondersteunen in de realisatie van deze uitvoeringsplannen en de gewestelijke financiering daarvoor te verhogen en/of af te stemmen; te voorzien in een ambtelijke indeplaatsstelling door het Vlaamse Gewest en op kosten van de gemeenten, indien de gemeenten na aanmaning manifest in gebreke blijven bij de realisatie van de uitvoeringsplannen;

- 6° het overnamepunt en de omslagwaarde van de gewestelijke, respectievelijk de gemeentelijke saneringsplicht per uit te voeren project te wijzigen mét inachtneming van het meest economische en meest ecologische rendement in die zin dat de gemeentelijke saneringsplicht met ongeveer 25% wordt verminderd. Dit betekent enerzijds minder financiële lasten voor de gemeenten en anderzijds een vluggere realisatie van de Europese richtlijnen;
- 7° aan de nv Aquafin de extra opdracht te geven om de ongeveer 25% van de overname van de gemeentelijke saneringsplicht conform de huidige beheersovereenkomst uit te voeren;
- 8° zoveel mogelijk stimulansen in te voeren om de gemeentelijke zoneringsplannen en naderhand de uitvoeringsplannen te faciliteren, onder meer bij het afsluiten van leningen, administratieve verwerking enzovoort;
- 9° de plaatsing en de exploitatie van de IBA's te incorporeren in de saneringsplicht van de drinkwatermaatschappijen met het oog op de kostenefficiënte bouw van gecertificeerde installaties en een efficiënte en duurzame exploitatie; de IBA-plichtigen via de eengemaakte waterfactuur een bijdrage te laten betalen, die overeenkomt met degene betaald door de rioollozers;
- 10° een financiële doorlichting van alle Vlaamse gemeenten te maken, waaruit de in het verleden gedane operationele en financiële inspanningen ter uitvoering van de gemeentelijke saneringsplicht blijken;
- 11° een handhavingskader voor de uitvoering van de gemeentelijke saneringsplicht te creëren;
- 12° de controle en de sanctionering op de uitvoering van de privériolering door het Vlaamse Gewest, lokale besturen, drinkwatermaatschappijen of een erkende instelling wettelijk verplicht te stellen;
- 13° de maximale afkoppeling (waar technisch mogelijk) en het hergebruik van de hemelwaters, ook door infiltratie te stimuleren en daaraan invulling te geven door onder meer een openbare dienstverplichting voor de drinkwatermaatschappijen, de invoering van een eventuele regulerende en vermijdbare heffing op niet van de riool afgekoppelde verharde oppervlakten, een handhaving van de afkoppelingsplicht en de aanpassing van de gewestelijke stedenbouwkundige verordening, zoals voorgesteld door VVSG en Vlario;
- 14° de mogelijkheid te onderzoeken om de kosten voor de zuivering van het afvalwater te internaliseren;
- 15° invulling te geven aan het decretaal bepaalde toezicht op de drinkwatermaatschappijen en te voorzien in een nationale en internationale maafstafvergelijking inzake de kostenefficiëntie van de gedane investeringen ter uitvoering van hun decretale taak;
- 16° erop toe te zien dat de decretaal opgelegde taak en de commerciële taak van de nv Aquafin duidelijk worden onderscheiden zodat er geen rechter-en-partijsituatie ontstaat.

Patrick LACHAERT
Karlos CALLENS
Erik MATTHIJS
Jan PEUMANS
Bart MARTENS
Jos BEX
